

RECENSION

Janne Hyytiäinen i *Ljus i skymningen*

Originaltitel: **Laitakaupungin valot**
Svensk titel: **Ljus i skymningen**
Regi: **Aki Kaurismäki**
Producent: **Aki Kaurismäki**
Manus: **Aki Kaurismäki**
Foto: **Timo Salminen**
Roller: **Janne Hyytiäinen, Maria Heiskanen, Maria Järvenhelmi, Ilkka Koivula, Aarre Karén, Tommi Korpela, Juhani Niemelä m fl**
Finland/Tyskland/Frankrike 2006
Längd i tid: **1 tim 17 min**
Censur: **från 7 år**
Distributör: **Folkets Bio AB**

Ljus i skymningen

Koistinen är nattvakten som arbetskamraterna retar. Han är inte någon social person, men drömmer ändå om kärleken. Han uppvaktas av Mirja, en mystisk blond kvinna, och förhoppningar om ett liv tillsammans tar sin början. Men den godtrogne Koistinen blir utnyttjad och hamnar i fängelse, anklagad för brott han inte begått. Till synes oberörd tar han sitt straff. Väl utsläppt vill han hämnas, men nya motgångar väntar. Ljuset i skymningen är Aila, en kvinna som hela tiden funnits i Koistinen närhet, ensam liksom han.

I *Ljus i skymningen*, Kaurismäkis avslutande film i den uppmärksammade trilogin om människor i samhällets periferi, driver han sin sparsmakade och stiliserade estetik till sin spets. I de tidigare filmerna *Moln på drift* (1996) och *Mannen utan minne* (2002) är människorna inte lika utsatta, lika apatiska eller isolerade som här. De absurda inslagen, vilka är utmärkande i de tidigare filmernas dialoger, är här få. Uppgivenheten tycks total, och det är svårt att förstå sig på den likgiltige Koistinen. Han accepterar nästan allt som drabbar honom. Visserligen gör han valhänta försök att med knytävorna få sina plågoandar till arbetskamrater att sluta trakassera honom. Och visst slipar han kniven för att göra upp med den maffia som lurat honom. Men hans tafatthet och avsaknad av insikt om vilka han utmanar, leder endast till än värre förnedring.

Koistinen, liksom övriga personer vi möter i filmen, är alla tystlåtna och kommunicerar korthugget utan stora åthävor. De verkar leva i ett slags vakuum, oförmögna till mänsklig kontakt. Så alienerade har vi alltså blivit, menar Kaurismäki, att känslor inte längre kan uttryckas i ord. Det är påtagligt hur nära besläktad *Ljus i skymningen* är med Kaurismäkis tidigare mästerverk *Flickan från tändsticksfabriken* (1990).

Mirja, den blonda kvinna han lutar på, är en äkta femme fatale, som hämtad från någon amerikansk film noir-klassiker. För att slippa gå på gatan tar hon sig an uppgiften att förleda den hjälplöse

väktaren, väl medveten om det svek hon begår.

I en av de mer talande scenerna förstår vi Mirjas situation. Gangstergänget sitter bekymmerslöst och spelar poker. Efter en stund kommer Mirja in i bilden, i full färd med att dammsuga lägenheten. Ett utmärkt exempel på hur Kaurismäki skapar en komisk situation av en i grunden förödmjukande bild av kvinnan, som mannens lydiga redskap.

Ljus i skymningen innehåller långa, tablåliknande sekvenser med statisk kamera, vilka påminner om Roy Anderssons *Sånger från andra våningen*. Klippen är få, scenografin uttrycksfull och färgsatt, som bara Kaurismäki förmår.

Som ofta i Kaurismäkis filmer, är det avskalat och ödsligt, men denna gång är innehållet mycket allvarigare. Hopplösheten verkar vara legio och förmågan att upptäcka kärleken lika svår. Aila, som placerat sin grillvagn på en folktom plats där kunderna förmodligen är få, illustrerar detta. Hon förmår inte heller uttrycka vad hon känner. Vad Kaurismäki vill säga sammanfattar Koistinen när Aila frågar hur det var i fängelset. Det var låst överallt, jag kom inte ut, svarar han stoiskt. Men problemet är att Koistinen inte kommer ut någonstans. Han är lika känslomässigt isolerad oavsett om han sitter i fängelse eller är ute i samhället.

I slutscenen låter den smäktande tangomusiken oss förstå att allt hopp ändå inte är ute. Kärlek och tröst finns även för en udda existens som Koistinen.

Ljus i skymningen må vara mer pessimistisk och kompromisslös än de tidigare filmerna, men tillsammans eller var för sig, bjuder den egensinnige Kaurismäki oss på stor filmkonst.

Mats Sladó

FILMRUJAN